

Brzozowski, Stanisław

Zebranie Krakowskiego Ośrodka Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/3, 684-685

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZEBRANIE KRAKOWSKIEGO OŚRODKA
ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

W dniu 30 marca w Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyło się — w ramach zebrania Krakowskiego Ośrodka Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN — spotkanie kierownika Zakładu prof. Bogdana Suchodolskiego z przedstawicielami krakowskiego świata naukowego. Celem spotkania było przedyskutowanie kontynuacji prac nad kolejnymi tomami *Historii nauki polskiej*, obejmującymi wiek XIX i XX. Prof. Suchodolski wygłosił referat wprowadzający zatytułowany *Problematyka historii nauki polskiej w XIX i XX wieku*. Prelegent omówił stojące przed redakcją trudności takie, jak kwestia periodyzacji, końcowej daty i rozmiarów poszczególnych tomów, które mają obejmować lata 1795—1860, 1860—1918, 1918—1945.

Poważnym problemem jest również sprawa autorstwa poszczególnych części. Gdy nie jest to możliwe — jak w tomach poprzednich — łączenie całości dyscyplin naukowych dla określonego okresu w rękach jednego autora, każde z trzech możliwych rozwiązań: autorstwo osobne dla każdej dyscypliny, autorstwo jednostkowe dla grupy pokrewnych dyscyplin i wreszcie autorstwo zbiorowe posiada swe wady i zalety. Przeciwno zespołowości przemawia jej czasochłonność, tymczasem rytm wydawniczy nie pozwala na zbyt duże przerwy w ukazywaniu się poszczególnych tomów. Zakład będzie dokładał starań, aby najbliższy tom obejmujący lata 1795—1860, pod ogólną redakcją prof. Jerzego Michalskiego, był gotowy już w końcu roku 1971. Ważnymi wreszcie pozostają problemy specyficzne dla całej nauki polskiej od 1795 r.: czy tematem opracowań mają być dzieje nauki polskiej, czy też nauki uprawianej w Polsce oraz w jakim stopniu mają one uwzględniać związki nauki z praktyką tak istotne dla nauk medycznych, technicznych i rolniczo-leśnych.

Referat wywołał ożywioną dyskusję. Prof. K. Opalek wskazał na nieprecyzyjność dotychczasowej periodyzacji przyjętej tak dla baroku, jak i końca okresu oświeceniowego, z czego wynika nieuniknione dublowanie pewnych zagadnień. Także sporna kwestia styku nauki i praktyki będzie musiała być różnie traktowana w omawianych tomach: liberalniej — ze względu na polską specyfikę — do końca XIX w., surowiej w okresie późniejszym. Prof. S. Gołąb zakwestionował wiązanie periodyzacji z dziejami politycznymi, gdy w naukach ścisłych periodyzacja wewnętrzna zależy od kosztów warsztatu naukowego i indywidualności twórców. Zakwestionował też charakter dzieła jako publikacji przeznaczonej dla szerszego ogółu, podczas gdy brak jest opracowań dla fachowców. Wyraził wreszcie wątpliwość, czy dla poszczególnych dyscyplin uda się zmontować reprezentatywne zespoły autorskie składające się jednocześnie ze specjalistów i historyków.

Prof. H. Barycz zgodził się w zasadzie z zaproponowaną periodyzacją, uznając za jednolity okres 1795—1860. Natomiast za niezbyt precyzyjną uznał granicę 1918 r., gdyż cały okres 1860—1945 byłby dla niego bardziej jednolity. Elementami wiążącymi byłyby: modernizacja warsztatu naukowego, daleko posunięta specjalizacja, podanie się głównych ośrodków naukowych w Polsce wpływom nauki niemieckiej, wreszcie wspólne warunki rozwojowe w ramach państwa burżuazyjnego. W tym ujęciu okres międzywojenny byłby tylko przedłużeniem okresu poprzedniego. Prof. Barycz stwierdził, że jakkolwiekby się sformułowało zagadnienie; nauki polskiej, czy nauki uprawianej w Polsce, nie mogą być w opracowaniu pominięci Polacy pracujący poza granicami kraju oraz uczeni obcego pochodzenia działający w Polsce.

Doc. I. Szumilewicz uznała ustalenie zadowalającej wszystkie dyscypliny periodyzacji za niemożliwe, a ponieważ posiada ona i tak znaczenie umowne, więc propozycja przyjęcia dla dzieła periodyzacji ogólnych dziejów narodu wydaje się słusznym rozwiązaniem.

Prof. P. Rybicki wypowiedział się za przyjęciem ostrych kryteriów selekcji dla problemów naukowych i praktycznych, choć ujęcie historii nauki czasów nam bliższych różnić się musi od ujęcia historii nauki dawniejszej, to dla zachowania jednolitego charakteru całego dzieła tomy obecnie przygotowywane nie powinny różnić się zbyt sposobem opracowania od tomów już wydanych.

Prof. J. Hulewicz mocno zaakcentował konieczność przedstawienia historii nauki polskiej w taki sposób, aby nie pominąć wielu nazwisk uczonych polskich pracujących poza granicami kraju oraz uczonych obcego pochodzenia pracujących dla naszej nauki w Polsce.

Podobne stanowisko zajął prof. K. Maślankiewicz. Polemizując z prof. H. Baryczem stwierdził on, że cezura 1918 r. wydaje się zbędna jedynie pozornie, gdyż warunki, jakie nauce polskiej stworzyło własne państwo, wpływały zasadniczo na jej rozwój.

Podsumowania dyskusji dokonał prof. B. Suchodolski.

Stanisław Brzozowski

NAGRODA DLA REALIZATORÓW DZIEŁA HISTORIA NAUKI POLSKIEJ

Przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki przyznał nagrodę dla realizatorów dzieła *Historia nauki polskiej*. Wyróżnieni nią zostali: prof. Bogdan Suchodolski (autor wstępu i redaktor całości dzieła), doc. Paweł Czartoryski (autor części obejmującej Średniowiecze), prof. Paweł Rybicki (autor części obejmującej Odrodzenie), prof. Henryk Barycz (autor części obejmującej Barok), prof. Kazimierz Opalek (autor części obejmującej Oświecenie) oraz dr Zofia Skubała-Tokarska (sekretarz naukowy).

Uroczystość przekazania tej nagrody — na ręce prof. B. Suchodolskiego — odbyła się w styczniu 1971 r. w Urzędzie Rady Ministrów.

Dzieło to, nowatorskie w polskim piśmiennictwie naukowym, zostało podjęte i realizowane przez Zakład Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk, przy współudziale przedstawicieli nauki ze wszystkich prawie polskich ośrodków badawczych.

Ponieważ trzech współautorzy — wydanych już — I i II tomu *Historii nauki polskiej* (profesorowie: P. Rybicki, H. Barycz i K. Opalek) są czynnymi profesorami Uniwersytetu Jagiellońskiego, dyplomy wszystkim wyróżnionym postanowiono wręczyć w Krakowie, z którym to ośrodkiem Zakład Historii Nauki i Techniki PAN wiąże bliska współpraca.

Dokonał tego prof. B. Suchodolski w dniu 30 marca 1971 r. w Stuba Communis Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego, w obecności władz UJ z rektorem prof. Mieczysławem Klimaszewskim na czele oraz wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk prof. Mariana Mięśowicza.

R. T.

SESJA W 100-LECIE PARYSKIEGO TOWARZYSTWA NAUK ŚCISŁYCH

Dnia 19 maja 1971 r. odbyła się w Krakowie, w auli PAN przy ul. Sławkowskiej, sesja naukowa poświęcona stuleciu utworzenia polskiego Towarzystwa Nauk Ścisłych w Paryżu, przygotowana przez Ośrodek Krakowski Zakładu Historii Nauki